

Friedrich Nietzsche

For Nietzsche udmøntes forestillingen om det højere frem for alt i en *negativ* kritik. Han ser det som sin store opgave i filosofien at rive ned. Han vil ikke bygge nye systemer og luftkasteller, men med flid sabotere de allerede eksisterende. Hans praksis er en *aktiv nihilisme*. En tro på, at man må rydde grunden, så der intet er tilbage af de gamle tankesystemer, før man kan begynde at bygge op igen. Nihilisme betyder netop en tro på *nihil*, intet, men det interessante ved Nietzsche er, at han ikke tror på Intet af ligeglædighed og pessimisme. Han tror på Intet som et *stadium* på vejen mod en genopbygning af en ny moral, et nyt liv. På et enkelt felt proklamerer han dog fra starten positive værdier. I den trivielle og flade verden er de fleste mennesker uden stræben og individualitet. De er ikke for mere at regne end en flok får. Der er langt til den verden af storsind og respekt, som Nietzsche gør sig forestillinger om, bl.a. i bogen *Also sprach Zarathustra* (*Således talte Zarathustra*). Men der er i verden mennesker, som bærer bud om en kommende bedre verden, mennesker, der er som 'en længselens pil mod den anden bred'. Dem kalder Nietzsche *de højere mennesker*. De er typisk kunstnere: forfattere, dansere, gøglere, filosoffer, og de er en slags forløbere for dét ædle menneske, *overmennesket*, der endnu ikke er skabt. Overmennesket er Nietzsches begreb for det hele, det sunde, det stærke menneske.

Nietzsche sætter især angrebet ind mod den *kristne synds- og bodsmoral*, som hævder, at mennesket er slet, og at Jesus har lidt på korset for vores skyld. Nej, siger han, mennesket *var* stærkt og sundt, indtil denne slavemoral kom og spolerede det hele og frie menneske. Kristendommen forlangte derimod, at mennesket ikke måtte være stærkt og selvbevidst,

at ørnen ikke længere måtte være ørn og rovdyr. Alle skulle nu være Guds lam, men bag det troskyldige lammeskind lurer hadet, misundelsen, hykleriet og janteloven. Dette er slavementalitetens sejr i moralen, og kristendommens lidende Jesus er hovedskurken i dette komplot mod det frie og stærke menneske.

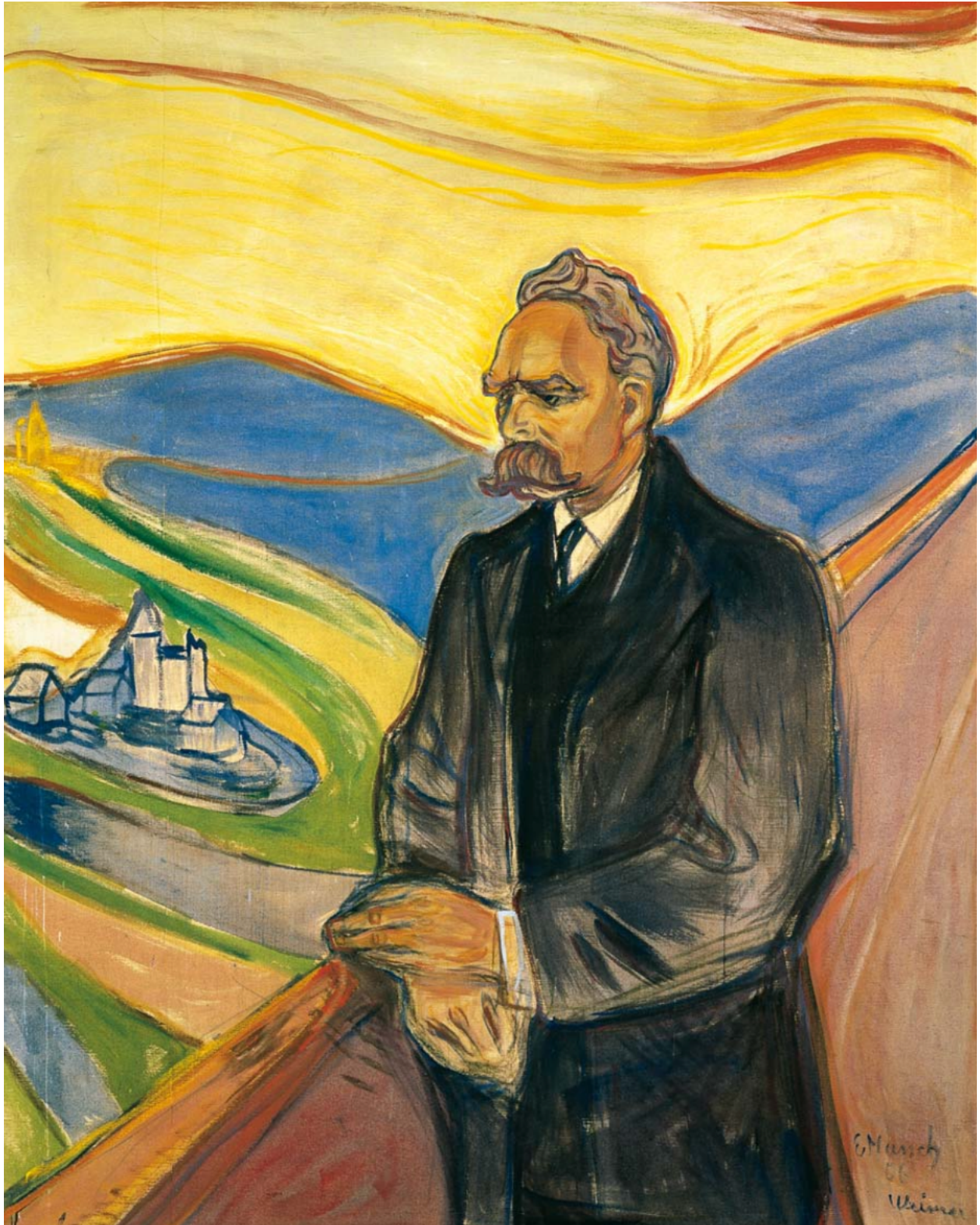
Nietzsche går radikalt til værks, han tager simpelthen livet af Gud. Han hævder, at *Gud er død*, fordi slavemoralen og medlidenhedsfi-

losofien simpelt hen har tømt begrebet Gud for mening. Hvad det derimod handler om i verden, er at anerkende *viljens* betydning. Den kraftfulde vilje fører han tilbage til gammel græsk tænkning og ser den manifesteret i en guddom som Dionysos (vinens og rusens gud).

Verden styres i virkeligheden af forskellige viljers kamp mod hinanden, og for at forandre verden må man besidde *viljen til magt*, og ikke den kristne vilje til afkald og forsagelse.

Nietzsches forestillinger om Guds død får en kolossal indflydelse på filosofi og kunst i de kommende år. Nietzsche er på mange måder en mere naturlig allieret for Brandes, end han er det for Jørgensen. Hans anti-idealistiske tænkning og hans umiskendelige arrogance falder fint i tråd med den sene Brandes. Der, hvor symbolisterne imidlertid kan bruge Nietzsche, er i hans syn på kunstneren. Kunstneren er den, som bærer bud om en ny verden, og denne verden er netop en verden, der er dybere, end de flade ånder begriber.

Det er i det hele taget karakteristisk, at Nietzsche har inspireret vidt forskellige kunstnertyper. Hans værk har sin styrke i *ikke* at være et fastlagt og logisk system og ved ikke at være skrevet i den traditionelle filosofis tørre og vanskelige sprog. Hans filosofi er skrevet med en sprudlende energi og betjener sig af et snart poetisk, snart rasende og sarkastisk sprog. Den udtrykker en subjektiv holdning til livet, og den gør sig ikke til af at være klar og metodisk. Det er ikke underligt, at specielt litteraturen tager ham til sig. Nietzsche er en digterfilosof.

Edvard Munch: *Filosoffen Friedrich Nietzsche*, 1906